

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

(א) ס"א ר' טרפון, (ב) ס"א
כדי שישאלו, (ג) סוכה
כה. ע"ש דליתא רבי
עקיבא, (ד) [מסופתא וימא
פ"ד לר"א, (ה) ושמח
אתה ויביתך במה משמחם.
רש"א, (ו) ג"י הערוך
קיסטא, (ז) ס"א ברברכתא,
(ח) עירובין ד' יד. וימא לא.
חגיגה ו', סוכה ו', (ט) [דף
קד: קטו: י'] (י) פ"י ה"ו,
(כ) [בפיעט פ' שקלים]

תורה אור השלם

1. וְשִׁמְחֹת בְּחֹדֶר אֶתֶּה
וּבְגֶן וּבְחֹדֶר וּבְחֹדֶר
וּבְחֹדֶר חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ
וְחֲדָשׁ וְחֲדָשׁ וְחֲדָשׁ
בְּשַׁעֲרֶיהָ: דְּבָרִים טוֹ יֵד
2. וְנִבְחַת שְׁלֹמֹה
וְאִכְלֹת שֶׁם וְשִׁמְחֹת לִפְנֵי
3. אֱלֹהֵיהָ: דְּבָרִים טוֹ
4. וְיֵצֵא לֵבָב אֲנֹשׁ
לְהַצְדִּיק לְפָנֵים שִׁמְשֹׁן
וְלִחֹם לֵבָב אֲנֹשׁ יִסְעֶד:
הַתְּהִלָּה קִט טו
5. וְאִישׁ כִּי תִצָּא מִמֶּנּוּ
שִׁבְחָת וְרֵץ וְרֵץ בְּמִים
אֶת כִּי בְשׁוֹר וְטֹמֵא יֵד
הַעֲרָב: וְיִקְרָא טו טו

הגהות הב"ח

(א) גברא חוטפין מצד
גלילי פקסין פאסל
מחזיקין (אמר רב) חזני
יניב' לפי קמח דרשי' לא
הקפידין (אמר רב) חזני
רבישין וכן פקסין תעשה
חזני ויעלה רבישין חלבו
חזני רבישין תעשה פקסן
האמר ונתן חטאיהם לא
אחד תעשה' ופעמים יוסר
י"ב א' אהא ומהא ומהא
סוף אהא ומהא ומהא
יוסר דמי פקסין חלק
ג' כול משהא ומהא
ג' כול משהא חלק ג' י"ב
חל'י לוג ואח"כ חלק ג' י"ב
חלק ג' לוג חל'י חל'י ומהא
חלק ג' בא"ד חל'י ומהא
החמשים וכן תעשה
במין קור דרובע
במין גל'י ופתת סכרי
נמקח: (ד) בא"ד כאשר
השקל מן מלח מרורי
ופי חמור שלט:

גליון הש"ס

גמרא אין שמחה אלא
ביין. עי' צ"י א"ח סימן
תקכ"ט וצ"ש"ס פ"ב
דבילה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א רשבים ד"ה קליות
וכו' ר"א אומר תעלה
וכו' נ"ב יש כאן גמגום
וערוב צלשון הרשבים כי
לשון הזה לא נמצא שם
בכל המשניות באתו הפרק
ז"ע להגיהו גם יפלא קצת
ראית הרשבים משם זה
י"ל בדומה:

מוסף תוספות

- א. דמשום הכי לא היה צריך שימנעו מללמוד. מוס' ר"פ. ב. לדרוש באגדה. טס. ג. וקאמר הכא דבלייל פסחים לא היו דורשים כדי שלא יישנו התינוקות. טס. ד. מוכח בהדיא שהוא פתוח מרביעית הלוג. מוס'

קליות. קלי מחטים ישנים: חוטפין מזה. מגביזין את הקערה
בשביל תינוקות ששאלו. ואית דמפרש חוטפין מזה אוכלין מהר וזה
הלשון עיקר דמיימי הא דר"ע בזה: חוץ מערבי פסחים. כדי שיטנו
המינוקות ביום ולא בלילה בשעת הגדה: קספא דמוריסא. מזה
שמוכרין זה את המוריים: תמנא
קדמיסא. מזה שהיה זה כזר
בטריא: הוה יסירה. על תמנא
דהשתא רביעית: ובה משערין
רביעים לפסח. שהיו ממלאין אותה
ומגעריין אותה לתוך אותה של עכשיו
עד שהיא מלאה ומים הנשארים
בתמנא הן הן רביעית: זרוס
אכזעים. וזרוס חצי אכזע וזרוס
חומש אכזע: זכרזכא. גודל שיש
בטפח ארבע אכזעים מהן:
אמה

קליות ואגוזין בערב
וישאלו אמרו עליו ע
מוחלק קליות ואגוזין לא
שלא ישנו וישאלו ת
*חוטפין⁽⁶⁾ מצות בלילה
⁽⁷⁾שלא ישנו תניא א
מימיו לא אמר הגיע ע
מערבי פסחים⁽⁷⁾ וער
בשביל תינוקות כדי
דלא ייטריבילי את הא

רשב"ם

קליות. קלי מחטים ישנים דאסען אסור עדיין צלילה הראשון של פסח. ומקומות יש בספרד שמייצגין חטים ישנים במחבת על גבי האור ואוכלין אותם עם אגוזים בקניות סעודה מפי רבינו שמואל האסיד וגם במשנה מצינו קליות מחטים ישנים ושניה ממכת תרומות (פ"ה מהנה ג) אבז גרמא דתנן סאה תרומה טעורה סעולה לפחות ממאה חולין טמאין מירוס ומישרק רבי אליעזר אומר תעלה א' ותאכל נקודים או קליות או תלוש צמי פירות: **חוטפין מזה.** מגביצין את הקערה בשביל מניקות שיטלו ואית דמפשיי חוטפין מזה אוכלין מהר שני לטאות הללו פירש רבינו. יש גורסין מאלו מגביצין את הקערה שיש בה מזה ומרור וצ' תבשילין. ולי נראה חוטפין מסלקין את הלחם מיד המניקות שלא יהו ישנים מתוך מאכל הכזה בדרך המינוק אחר אכילתו ושזו לא יטלו אבל עכשיו שחוטפים מזה לא יטלו כלומר לא ישנו שלא כלנו כדו שבען וישלחו כשיראו שניינים שטו עושין היראח לתינובה

כדלקמן^א). וכן מוכח לזון המוספתא^ב דמיא רבי אליעזר אומר חוטפין
 מנה לתינוק כדי שלא יישן רבי יהודה אומר משמו אפילו לא אכל אלא
 חזרת אחת ולא טיבל אלא פפרפת אחת חוטפין מנה לתינוק כדי שלא
 יישן כלומר גחלין. ורבינו פי' שכן עיקר אותו הלשון שפירשמי חוטפין
 ממהרין לאכול מדקמי הא דר"ע בתרה ואיכא למימר דאזב גרר
 דקאמר כדי שלא יישן קא מייתי נמי להא עובדא דר' עקיבא דמיש
 שלא ישנו ותר' מיילי יניחו רבי אליעזר איירי בחטוף מן התינוקות אחר
 שאכלו מעט כדי שלא יישנו ור"ע איירי שצריך למחר לעשות אקלה
 טרם יישנו: **וכה מעצרי פסחים.** כדי שישנו את התינוקות ביום אחד
 בלילה בשעת הגדה: **א"י כשמעבדין עד הלילה** לאחר שהשחיק ימים
 התינוקות: **אנשים בראוי להם בנין.** גמ' קאמר לה: **קיפסא דמורייפא.**
 מדה שמוכרין בה המורייס: **וכה מעצרי רביעים של פסח.** שממלאין
 אותה וממלקין אותה לארבע כוסות דלוג ארבע רביעיות: **פמיתא.**
 מדה והיינו תומן ועוכלא דמסכת סוטה (דף כח:): **הווס יסירא על דא.**
 תמיתא: **וכה מעצרי רביעים של פסח.** שהיו ממלאין אותה ומעצרי
 לתוך אותה על עכשיו עד שהיה מלאה ומים הנשארם בתמיתא
 היא רביעית: **א"י שורא.** כגון רביעית יין של מיר הלכה
 למשה מסיני (סוטה דף א:). ורביעית דם הבאע משני ממים דנפקא
 לן מקרא (מיר דף נח). ובגון רביעית שמן לרקיני מיר דאיכא דיליף
 לה מקראי במנחות (דף פט:). ומדת חלל הכלי בריבוע הוי ארבעים
 אורך על ארבעים רוחב ברום ארבעים וחצי ארבע וחומש ארבע
 ומנה לן ממקו: **דמיתא ורחץ במים אם כל בשרו במים בני מקו.**
 מים המיוחדים שנקו מתחלה מעצמן מדלגא כחב במים למעוטי
 שאובין לאזיל השתא ומייתי וטביל: **כל בשרו.** מדלגא כחב בשרו
 משמע שכל גופו עולה בהן שאינו נראה אלא כולו מכוסה בהן:

ר"א"ש. ה. חשבון א' קצר מה"ר יחיאל מפריש. תוס' הר"א"ש.

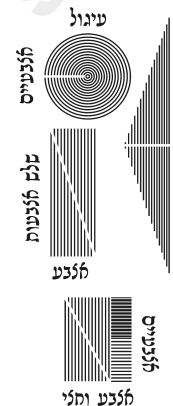
קפ.

חז"ן מערבי פסחים. ה"ג רבינו שמואל ולא נהירא^א דאטו לא יוכלו לשון בלא אביהם וטעם שני שפירש שמא יעכבו עד שיחשך הרבה אם כן לא היו צריכין לעמוד ציוס כי אם צלילה לכך נראה דגרים לילי פסחים והיו רגילין^ב בצית המדרש לילי י"ט כדאמרין (צ"ה דף כ"א). מעשה בשמעון המימני שלח בלא צלילי י"ט צלית המדרש למחר מנא נא רבי יהודה שני בצ"ה^ג.

שנאמר ושמחת אתה וביתך. תימנה דהאי קרא גבי מעשר שני כתיב צ"פ ראה ולא מייתי קרא דכתיב צ"פ ראה גבי רגל ושמחת אתה ובתך וי"ל דליף ממעשר דכתיב צימו כדסי' **בא"י** בבבלי פשטן המנוחצין. אבל בצליל לא היו צריכין לגחך כדאמר (שמיני פ"ט; גיחות שלנו כדכוס שלשה:

במה משמחו ב"ן. היינו זומן
הזה אלל זומן בית המקדש
אין שמחה אלל צצשר:
וזבחת שלמים ואבחת שם
ושמחת. תימה דהאי
קרא צהר עיצל כמיז ולל מייתי קרא
דשמחת בחגן דדרשין מניינ בחגיגה
(דף ט.) לרבות כל מיני שמחות
לשמחה מכאן אמרו ישראל יוצאין ידי
חובתן צנדרים ונדבות וי"ל משום
דהכל צהריא כמיז חובתן שלמים
ושמחת: **תמניתא.** פי' רצצ"ס
דהיינו תומן ועוכלל ולל נהירא
דצהמוכר את הספינה (צ"י דף ט.)
חשיב לוג ורביעיית הלוג תומן ועוכלל
וכל מדה ומדה פומת וכוללת וכלן
משמע שהיא יותר מרביעיית:
רביעיית של תורה **אצבעים.**
מכאן קשה על פירוש
רבותיו של רבינו שלמה שפי' דרביעיית
צבל מקום היינו רוצע הקצב כי לפי
זה המצבון הוא רביעיית הלוג פ"ת
רוס המקוה ע"צ אצבעות השלך
רביעיית ישאר נ"ד קח מכל עשרים
אחד יעלה אצבעים וחצי אצבע וחומש

וכן מקח ברוצח חמ"ז וכן בצבור
הרי אצבעים על אצבעים ברום אצבעים וחצי אצבע וחומש אצבע
אין תשעה בימים ויעלה רביעית ^(א) רביעית הנמצא השלך החולה וכן
הנותמים קח אחד מעשרים ופעמים יוסף חלק שנים עשר או מקח
אחד מכ"ד והם ג' אצבעות חלק על חומשין והשלך העשירית ישארו
טלשה עשר חומשין וחצי והם אצבעים וחצי וחומש אצבע או קח
רביעית והם י"ח אצבעים והשלך הרביעי ישארו י"ג אצבעות וחצי וטול
החמישית ^(א) מהר"י ^(א) קחה רוצע וככה תשלך
וחלק החמישי קח וכל ג' השלך עשירית
המים ישארו ל"ו עלה ב' סאין לכל טפח
ולג' אצבעות סאה וחצי השלך מג' אצבעות
העשירית כאשר השלכנו מן המים ^(א) ולפי
תלמוד שלנו תחשבון מכון אצל על גירסת
ירושלמי דקאמר אצבעים על אצבעים ברום
אצבע וחמשה ושלש אצבע וכן עשה הפייט
ועל גובה חקר שמות המאצבעים והכל א'
קשה כי לפי שיעור המקוה אינו מכון וי"ל
דירושלמי איירי באצבעות כפוריות והכל
במדבריות ואצבעים וחצי וחומש הם י"ו
שמותים וחומש שמות באלו לירושלים נכנס
הכל ב"ג שמותים וחצי באלו לפיכך נכנס
הכל ב"ד שמותים ורביעי שמות שהם
אצבעים חקר שמות ונשאר רביעי שמות בתלמוד שלנו יתר וכמו
כן כריך למעט מרוחב כי בתלמוד שלנו מיירי במדבריות וירושל'
בגבולות כמו שידק ^(א) הפייט הכוס סובב אצבעים על אצבעים סובב
משמע עגול ואצבעים על אצבעים עגולות עולה לאצבעים על
[אצבע] וחצי דמרוצב יתר על העיגול רביעי ואצבעים על אצבעים
ולות יותר ד' שמות' שמות שהוא אחד מתשעה הסר ממנו רביעי שמות
הנשאר

מוסף רע"י

[illegible]

רבינו חננאל

ותנתי רבי אליעזר הגדול
המורה חוטמין מצה בליל
הפסח והסמך בשביל התנוקות
ששאל שני ושללו אמרו
על רבי עקיבא ממיזל אל
המורה אמר ר' זמן לעמוד
במפתח המדרש אל ליל
הפסח בשביל התנוקות
ששאל שני, ועברו יום
התפורים בין להלאכי ליל
ביתו. ב' חייב חייב
אדם לשמח ביתו ברגל,
ויהיה אומר שמחת
אנשים בין שמחת השנים
בבבלי בבבוי צצועין
ושבארין שרבל שרבל
שפשתן מנזחין. זמן
שבית המקדש קיים אין
שמחה אל בשר ועכשיו
שמחה אל בין
ושמא יין שישמח בליל
אנוש. ו' חסד ארבעית
שאל תורה אצבעים
אצבעים (ורום) צדום
אצבעים, וחצי אצבע
(חומש אצבע) ובורדל.
והתורה ארבע חמים אל
כל ששור, מיים, מן מקח,
כל כשרו, מן שכל
ששור עולה בין וכמה ו